

КОЛИЧЕВА Т.В., к.філос. н, доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м.Харків, Україна

ГЕШТАЛЬТ-МЕТОДОЛОГІЯ ПІЗНАННЯ ЛЮДСЬКОЇ СУТНОСТІ ЯК ЗАСІБ НАБЛИЖЕННЯ ДО ІДЕНТИЧНОСТІ ІНДИВІДА

Актуальність теми пов'язана з сучасною направленістю філософської думки на визначення аспектів повноти людського існування. Відбувається новий поворот до людини, який передбачає поєднання раціональності та ірраціональності особистості, її константності та змінності. Означені аспекти відкривають більш широкі межі буття людини, та принцип відкритості людини до світу. Гештальт-підхід, започаткований у психології і розвинутий у сучасній філософії, є саме тим методом пізнання людської сутності, який сприяє самоусвідомленню людини в рамках своїх поточних потреб, емоцій та пізнавальних актів, а також, у контексті статусу в метаантропологічному сенсі.

Якщо застосувати методологію гештальт-підходу до питання самовтілення людини на метаантропологічному рівні, то, перш за все, слід враховувати ключову думку гештальту про границю контакту, що розмежовує організм та середовище. Якщо розглянути сам процес формування границі між організмом та середовищем в рамках шляху від іманентного до трансцендентного, то слід аналізувати низку факторів, які створюють ті границі.

Кожна людина має свій досвід буття у світі, і саме він визначає її самоідентичність. Самоідентичність людини включає до себе як раціональну реальність, так і ірраціональну, і саме ірраціональна частина і визначає шлях від іманентного до трансцендентного. Ірраціональна частина самоідентичності людини не завжди усвідомлюється, і може приховано втілюватись у формі мистецтва, а також, у формі гри.

Розглянемо ірраціональну частину у кризовій ситуації. Якщо вважати, що у кризовій ситуації одночасно присутнє і явище стресу, можна передбачити, що шлях від іманентного буття індивіда до трансцендентного є вимушеним, і також частково неусвідомленим. Філософське підґрунтя кризового стану чітко виділяє ситуації, які підштовхують людину до стресу: «втрата вічуття власних границь та картини себе, втрата почуття власного, що означає недолік аутентичності, втраті здатності займати позицію по відношенню до самого себе, що призводить до відсутності сталості» [2, с 157].

Ці всі явища заважають людині проявити себе у переживанні, і у цьому переживанні донести до світу раціональні та ірраціональні думки. В цьому

донесенні до світу переживань, їх прояву, їх значення, а також, у зворотному зв'язку світу і полягає шлях від іманентного до трансцендентного.

У кризові ситуації дуже важливе значення має так зване «переживання у переживанні» Цей термін створений А. Ленгле, який ретельно досліджує явище екзистенції, що втілюється у різних аспектах життя людини. Означені аспекти виражають метаантропологічний розгляд сутності та меж буття. Як стверджує Л.Ленгле, «процес переживання завершується ланкою, яку можна назвати «переживанням себе» після переживання чогось стороннього, і який призводить до формування волі» [2, с.158].

Ядро особистості Person спочатку діє під афектами, а потім саме за допомогою переживання цих афектів «запускається динаміка, що спрямовується на з'єднання того, що було пережито, з конкретними діями. В цей момент перед нами повстає питання: «Що мені тепер робити з тим, що я пережив та перепрацював» [2, с.158]. Тобто, частина, що іменується А. Ленгле Person, має за своїм змістом і характером частину особистості, яка у гештальт-підході називається Personality. І можна побачити, що за законами гештальт-теорії Person або Personality демонструє рух людини, який включає до себе і переживання, і дію після переживання.

Такі етапи характерні для кризової ситуації, де трансцендентні переживання повертають людину до іманентної ситуації, та навпаки. Ще слід відмітити про наявність вибору: «Щось потрібно бути зроблено. Обирати при цьому зазвичай приходиться між насолодою, дією, та стражданням» [2, с.159]. Тобто, людина через кризу вступає у діалог зі світом. Таким чином, людина втілює свою самоідентичність як на ріціональному, так і на ірраціональному рівнях.

Також важливо розглянути самоідентичність людини, яка містить у собі гру. Так самоідентичність також розкривається в рамках гештальт-методології у метаантропологічній парадигмі. Особистість людині є своєрідним психічним Всесвітом. У психотерапії концепт «гра» використовується у техніці психодрами. Автор Я.Л. Морено виділяє певні психодраматичні ролі, які розповсюджуються на усі сфери життя, і виділяє соціальні, соматичні, психічні, та трансцендентні рольові категорії. Стосовно зв'язку гри з самоідентичністю людини можна виразити думку, що самоідентичність людини народжується з гри. Я. Л. Морено стверджує, що «особистість функціонує в ролях, тому що саме в ролі втілюється сутність особистості на ірраціональному рівні.

Про це свідчать такі напрями роботи психології, як техніка метафор, і безпосередньо, робота психодрами. Створювались певні інститути, що втілювали психодраматичну традицію. Ця традиція передбачає спонтанність,

що збагачує розуміння себе у різних своїх іпостасях за допомогою катарсису. У грі людина краще бачить свої внутрішні ресурси, а також, якість та особливості свого творчого потенціалу.

Тобто, продовжуючи думку про самоідентичність людини в її раціональній та ірраціональній реальності, слід підкреслити, що гра - це можливість динамічного втілення своєї самості. У сучасному світі людина вимушена поєднувати у собі багато різних ролей.

Виходячи з думки, що особистість є психічним Всесвітом, передбачається, що розмаїття ролей повинно нести у собі гармонію. Не роль народжується із самості (self), но самість з'являється з ролі. Тобто, роль є первинною по відношенню до самості, а також, до трансцендентного. Межі буття у грі розширюються, тому що розширюється простір трансцендентного. Границі між «Я» та середовищем стають рухливими, завдяки тому, що роль є не тільки грою, а також і самопрезентацією. Технічно-інструментальними засобами при цьому є безпосередньо виконання ролі, діалог, монолог. Їх використання спрямовано на демонстрації, висловлюючись мовою гештальт-підходу, зміни фігури і фону у динамічному прояву особистості.

Крім того, границю контакту, яка розділяє індивіда та середовище, створюють події, що відбуваються між людьми у просторово-часовій інтерпретації. Подія протягом свого розгортання набуває власну сутність, і починає, начебто, існувати своїм життям. Щодо подій слід відмітити, що метаантропологічна парадигма передбачає певну стадію зрілості, коли ідентифікація замінюється на самоідентифікацію, порівняння – на самопорівняння, а виховання – на самовиховання.

Реальність людини на метаантропологічному рівні ґрунтується не на ідентифікації себе з певними подіями свого життя, а на тому психічному просторі всередині свого «Я», яке може вмістити у себе саме ту інформацію, саме ті події, які особистість обирає, і які сприятимуть збереженню її цілісності та розвитку. Як стверджує Н.В Хамітов, «Метаантропологія у першому вияві має інтегрально-методологічне значення для сучасного соціогуманітарного значення як проект, оснований на розділенні людського буття на «буденний, граничний і метаграничний віміри» [4, с. 83]. Автор використовує термін «метаантропологічний потенціалізм» як «методологію розвитку життєвого потенціалу людини, нації, людства від буденних до вищих граничних та метаграничних проявів» [4, с. 83]. Метаантропологічний рівень дозволяє не тільки розкритися ідентичності людини, але й відчутти її на рівні «впізнання самого себе».

Таким чином, метаантропологічна парадигма відкриває інші межі буття, долаючи границі, обмальовані раціональним існуванням. З одного боку,

раціональне існування визначається усвідомленістю, аз іншого боку, ірраціональна, неусвідомлена частина психіки створює нові границі буття за допомогою таких буттєвих механізмів, як роль, гра, подія – які формують нову реальність, що передбачає трансцендентний рівень Гештальт, як завершена структура особистості, повинна сприяти разблокуванню самосвідомості, здібності, як стверджує А. Ленге, «бачити себе у своїх спрямуваннях, залишатися у контакті із собою, і, незважаючи на усі тупіки та помилки, дозволяти собі бути собою» [3, с.63].

Тобто, гештальт, як форма, структура, що існує за своїми законами та принципами, здатна систематизувати життєдіяльність людини, щоб створювати таку методологію самопізнання, що сприятиме формуванню і розвитку її справжньої ідентичності на повсякденному та метаантропологічному рівнях.

Список використаної літератури

1. Лэнгле А.. Воплощенная экзистенция. Харків: Гуманитарный центр, 2019. 462 с.
2. Лэнгле А. Экзистенциально-аналитическая теория личности. Москва: Генезис, 2017. 159 с.
3. Погодин И.А. Психотерапия как путь формирования и трансформации реальности. Москва: ФЛИНТА: 2015. 328 с.
4. Хамитов Н.В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. Київ: КНТ, 2018. 394 с.

КОММЕДАЛ О., *фахівець із комп'ютерних систем та моделювання бізнес-процесів, диспетчер баз даних нафтогазових інформаційних систем, Норвезька нафтова дирекція*

Норвегія, г. Ставангер

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО В НОРВЕГІЇ: ДОСВІД ПРАКТИЧНОГО ВТІЛЕННЯ

Норвегія – це сучасна демократична країна на півночі Європи, що характеризується розвинутим постіндустріальним суспільством й одним з найвищих рівнів життя у світі. Їй притаманний високий рівень соціально-економічного розвитку, головною відмінністю якого є поєднання належного урядування, політичної стабільності, економічного зростання, високого рівня соціального захисту та гідного рівня добробуту суспільства.

Подібне стало можливим завдяки створенню «держави загального добробуту», що базується на так званій «Норвезькій моделі». Остання